

Prefață

E o bucurie să scrii despre cărților colegilor de școală sau de facultate. E drept că simți și oarece rezervă pentru că va zice „neștine”, vorba scriitorilor vechi, că aceștia se laudă în temeiul colegialității. Acestea sunt prejudecăți, pentru că oricum, orice apreciere asupra unui poet și asupra creației sale poetice este subiectivă.

O a doua bucurie este să constat că promoția de acum 50 de ani a filologiei clujene (promoția 1965) s-a afirmat în ultimele decenii și în literatură. N-ar fi un lucru de mirare, ci în firea lucrurilor, pentru că la filologie, sau cum i se spune astăzi facultății, la litere, se duc iubitorii de literatură sau mai precis etimologic, iubitorii „cuvântului”, în această ultimă accepție cuvântul căpătând și o semnificație biblică. Această promoție, comparată cu altele dinainte sau din urma noastră, mai mănoase în scriitori, a fost socotită o promoție prin excelență didactică, adică – spunea regretatul nostru profesor Mircea Zăciu, o promoție cu foarte buni profesori secundari, dar care cu două-trei excepții nu s-a afirmat în literatură. Dar cum ziceam, ultimele decenii au venit să contrazică afirmația dascălului nostru. Aș putea să înșir numele acestora, care au publicat cărți de poezie, proză sau critică literară. Între aceștia - și colegul meu Petre Curticăpean, originar din Râciu de Câmpie, satul de naștere al lui Gheorghe Șincai, profesor de limba și literatura română și în satul natal și apoi decenii la rând, până la pensionare în Târgu-Mureș.

Este autor a peste 10 volume de versuri; câteva mi-au fost dăruite cu prilejul unor întâlniri colegiale sau lansări de carte la Blaj, la Târgu-Mureș sau la Cluj. Îmi plac și titlurile lor, pentru că ele nu numai că sunt poetice, dar au o legătură sugestivă cu conținutul cărții: *Mofete de foc*, *Intarsie pe suflet*, *În vâltorile limbii*, *Ofrandă* ș.a.

O constantă a poeziei lui Petre Curticăpean este, după expresia eminesciană, „căutarea cuvântului ce exprimă adevărul”. Actul creației poetice nu este unul facil și multe poezii înfățișează acest travaliu artistic, la care uneori însuși se întrebă de ce nu renunță în ciuda acestei chinuitoare trude: „Dacă strofa/se naște cu atâta surd efort/din adâncimi pe care nu le spală toate apele sufletului./de ce oare nu mă/pot vindeca/cu toate buruienile de leac?/de ce mă atrage/încercarea ademenitoare/în vâltorile limbii?"/Poetul se află „în vâltorile limbii”, precum apa la bulboane se rotește necentenit, și e purtat de căutările „formei care poate să încapă” ideea poetică. În viziunea lui, poetul este și un „pescar”, care pescuiește „din seară în zori/în apele limpezi ale imaginației/și apele/limbii române/foșnesc răcoroase/oglundindu-mă în toată/singurătatea.”/El, poetul este un meșter Manole, „liant necesar zămislirii”, dar a

căruia trudă creatoare este de cele mai multe ori ignorată ori uitată. Poetul se autodevoră în această torturantă trudă creatoare, precum hagiul din Isarlâkukul lui Ion Barbu: „Trup sfânt și hrană sieși, Hagi rupea din el.” Creația însăși este „sub pecetea tainei”. Profesor de literatură română, poetul are, și sunt potrivite, câteva inserții livrești care se armonizează firesc în compoziția poetică. Poezia este asemenea unor „mofete de foc” care se revarsă peste toate văile sufletului, asemenea unor interminabile tornade, dar a căror continuă incandescență, paradoxal, nu îl îngrozește, ci îi dă o stare de fericire. Poezia este și un act de autocunoaștere pentru că ne spune poetul: „Cu fiecare vers/pătrund în mine/în labirintul fără capăt.../în fața misterelor cărora încerc/să le dau strălucire/prin cazna mea/trudnică/osârdie la palatele cuvântului.”/

Istoria este, ca la aproape toți poeții ardeleni, mai vechi sau mai noi, o temă căreia îi dă expresie poetică în accente de odă. El evocă Blajul Școlii Ardelene și cărturarii acestei mișcări patriotice, din rândul cărora stăruie, și din considerente afectiv-biografice asupra lui Gheorghe Șincai, pe care-l consideră „voievodul întru cuvinte”. Evocarea cuprinde două secvențe: prima pronunțat biografică, înfățișează ca în *Elegia șincaiană* treptele formării, iar a doua, o consecință a primei părți și motivată de aceasta, - de aceea schimbă registrul liric - smerită închinare în amintirea celui ce a rămas un simbol al jertfei pentru ridicarea culturală a oropsitului său neam: „În sacralul său *Hronic*, cu paginile sfinte./Ce-l purta cu mândrie în desaga cărpită/Ne regăsim curați cum am fost dinainte/Într-o curgere ce nu mai putea fi oprită./Azi, când numele tău, doamne Gheorghe Șincai,/A devenit simbol pentru jertfa totală,/Un neam ți se-nchină, prin tinerii săi,/Oferind, postum, mărire și fală.”/Închipuie un „manuscris imaginar” cu secvențe autobiografice și cu rezonanțe testamentare al celui care „Ne-a lăsat neșterse urme/pe câmpia ta domoală/Doar un *Hronic* și un nume/nemurit în cărți de școală.”/Tot ca un simbol este evocat Avram Iancu, al cărui duh „revine sfânt/Cu trecutul lui, erou”, iar imaginea Crăișorului capătă contururi statuare și dimensiuni temporale infinite: „Lângă fluier, pururi treaz,/Iancu-n vreme s-a-mpietrit/Sfânt simbol, umbrit de brazi/Și tronând în infinit.”/Ofrandă, cuvântul care dă titlul volumului are în *Dicționarul...* lui Lazăr Șăineanu două explicații: 1. dar făcut lui Dumnezeu și 2. ceea ce se oferă săracilor, ambele potrivite pentru poeziile de acest fel scrise de Curticăpean, ele marcând și o evocare imnică, dar și invitația adresată cititorilor de a se împărtăși din zestrea spirituală a acestor luminători ai neamului. Acest ciclu este intitulat voit în felul lui Ioan Alexandru, *Imnele Transilvaniei*, poet a cărui pretimpurie trecere la cele veșnice e deplânsă în tonul grav al doinelor de jale.

Evocarea unor sate legate de biografia acestor scriitori, dar și de itinerariile sale cărturărești, alcătuiește un fel de „geografie intimă”. Sunt mai mult decât pasteluri, sunt „peisaje”, nu în sensul arghezian, ci al „imaginilor pierdute”, așa cum le explică cu subtilitate lingvistică G.I. Tohăneanu: „Cuvântul dobândește însă o viață cu totul nouă și un pronunțat colorit afectiv atunci când ne dumerim asupra faptului că în

interiorul francezei *paysage* se leagă intim de *pays*-«țară» și ambele peisaj și *paysage* au rădăcini mai îndepărtate etimologic în latinescul *pagus*-sat. Așadar «peisajele» din «geografia intimă» se pot circumscrie tot în lirica patriotică fie că evocă nostalgic «Acasă la Râciu, pe vremuri» sau un «Târg de țară la Râciu» «O zi ploioasă la Meștera», «Toamnă pe alei la Vatra Dornei», «La Arad, în Cetate» pe care am citit-o cu o mai intensă participare afectivă pentru că e vorba de convocarea militară pe care am făcut-o împreună în vara anului 1963, la Școala de ofițeri de rezervă.”

Dacă ar fi să-mi exprim o preferință picturală pentru aceste „peisaje” ale lui Curticăpean aș alege *Amurguri transilvane*, în care imaginile cromatice și auditive se îmbină atât de firesc și melodios, în ritmurile cunoscute ale poeziei clasice: „Coboară ceața-n burguri transilvane/Și plâng oierii-n fluier doinind,/Se-ogoaie forfota dinspre saivane/Torcând alene vise rând pe rând./Dinspre fânețe se ridică-n slave/Tăceri trezind invidie în cer/Desprinse de pe Mureș și Târnave,/În somn molatic se topesc și pier.”

Dominante rămân însă reflecțiile asupra poeziei prin frecvențele încercări de a o defini metaforic. La cele enumerate până acum, încă una, într-o comparație imaginată, care conferă concretețe acestei inefabile arte: „îmi imaginez poezia/ca pe o femeie frumoasă/căreia nu-i lipsește nimic, căreia nu-i poți adăuga nimic/fără a-i știrbi din perfecțiune”- imagine redeșteptată de activitatea catedratică, când era convins de un adevăr elementar despre subiectivitatea artistică: „poezia adevărată/e aceea/ce ne redă viața/prin ochii poetului.” Dar mai ales „orice poezie/nu poate fi/decât un vis.”/Metaforizată sau alegorică, ea „trebuie citită/de mai multe ori/până când descoperi/un sens/ce poate fi sau nu poate/depinde de unghiul de vedere.”/

Ascultând acest avertisment-îndemn al poetului am purces la citirea versurilor lui Petre Curticăpean și am scris aceste rânduri de prețuire colegială.

Ion BUZAȘI